

EMLÉKFORGÁCSOK

Az alábbiakban közöljük a neves gyűjtő, kultúrtörténész dr. Semsey Andor özvegyének, Ila asszonynak emlékezéseit. Férje társaságában több hazai és külföldi találkozó, kongresszus résztvevője volt. Kedves egyénisége, jó diplomáciai érzéke révén számos barátság szövődött hazánk és több ország gyűjtői között. (A Szerk.)

Nagyobb létszámmal először 1964-ben jutottunk el exlibris-kongresszusra, mégpedig Lengyelországba. Indulásunk előtti napon még KBK találkozó volt a New York Kávéházban. Ezen egy nagyon kedves vendéggel ismerkedtünk meg. A nagy gyűjtő, Gianni Manteróval, aki beszélt az első világháború utáni magyarországi, budapesti hadifogságáról. Ő is Krakkóba utazott, és az autótutak szakította meg egy éjszakára Pesten.

Utunk elején az első átszálláskor Katowicében igen megdöbben tettem a mieinket. Az általuk igen gyűlölt német nyelven, persze magyarságomat hangsúlyozva és rossz kiejtéssel kérdezősködni kezdtem. Magyarjaink ezt igencsak kifogásolták, és kérték, hogy ne ingereljem a lengyeleket. Váratlanul azonban nagyon kedvesen és udvariasan válaszoltak szépen németül. Ez a mód bevált az idegeneknél egész Lengyelországban. (A kongresszus titkárnője, Ewa Zielinska, egyetemi hallgatóként vért adott 1956-ban a magyarok részére.)

A Wawelben angol, francia, német nyelven vezették művészettörténészek a kongresszusi csoportokat. Én egy német csoporttal mentem több magyar társaságban, akiknek tolmácsoltam. Közben beszélgettem és erősen kíváncsiskodtam kedves vezetőknél. Ez azt eredményezte, hogy a vezetés végén félrehívott, hogy néhány érdeklődő magyar részére mutat valamit. Így jutottunk be a nagyközönség által még nem látogatható „Jadwiga-szobába”, és Báthory István király restaurálás alatt levő táborigi sátrát is megnézhetjük.

Utunkat Tarnóiban folytattuk. Természetesen Bem apó sírjánál tisztelegtünk a magyar himnusszal, lengyel cserkészek sorfala között. A polgármesteri irodában Bem- és Petőfi-fénykép, illetve festmény a falon, lengyel és magyar zászló a szobában. Este a tarnóvi magyar-lengyel baráti társaság vacsorát adott részünkre. Kis négyszemélyes asztalkánál 2 magyar és 2 lengyel ült, hogy így barátkozzunk. Mindezt a társaság elnöknője, Wanda asszony és Lippóczy Norbert rendezte. Nagyon sok jó barátot szereztünk, akikkel rendszeresen találkoztunk itt Pesten és két évekenként Malborkban.

Az 1968-as olaszországi kongresszus után pár héttel váratlan látogatónk érkezett, aki bár rosszul, de magyarul szólalt meg. A felejthetetlen Ruth Irlet volt Bernből. Elmesélte, hogy orvos édesapja, barátjával, Ravasz püspök úrral együtt szervezte a magyar gyerekek svájci kiutaztatását a húszas évek elején. Ő a gyerekektől tanult akkoriban magyarul. A majdnem elfelejtett nyelvet most újra tanulja. Ez olyan eredményesen sikerült neki, hogy később, a bledi kongresszuson, kérésére magyarul kellett vele beszélgetni, büszkélkedni akart magyar tudásával. Ruth barátnőnk többször jött Budapestre, amikor mindig meglátogatta Ravasz Boriskát és férjét, Bibó Istvánt.

Litvániában és Moszkvában élő, levelezésből ismert grafikusokat és gyűjtőket hívtunk a budapesti kongresszusra (1970). Ők azonban csak úgy kaptak útlevelet, ha hatóságoktól ellenőrzött hivatalos meghívólevelet kapnak tőlünk. Beosztottuk őket egy-egy családhoz. Egyik délután vidám lengyel-litván-orosz-magyar találkozót tartottunk, amikor csöngettek. A kong-

resszusra kiküldött rigai Upitis jött a kötelező tolmács kíséretében. Megfagyott a hangulat. Szerencsére hamar kiderült, hogy az oroszul beszélő fiatal magyar lány fiammal egy gimnázium tanulója, és hozzánk hasonló „polgári értelmiségi” beállítottságú volt. Ez módfelett megnyugtatta a lett Upitist és lengyel barátainkat, nincs közöttünk „tégla”.

Időközben többszöri látogatás során Paul Pfisterből a magyarok Pali bácsija lett, aki Dániában (1972) a pályázatok elbírálásánál zsűritag volt. Az ülésről egyenesen hozzánk jött, egy üveg Párizsból hozott „elszász-tokaji” borral, megünnepelni Diskay Lenke díjazását. – A kiállításon a „szép román” tabló előtt Bologna doktor büszkén fényképezte le magát. Mi akkor megjegyeztük, hogy azok a művészek erdélyi (transsylvaniai) magyarok. – Koppenhágában egy városi sétánk után hazaérkezve, házigazdánk szabadkozva azzal fogadott, hogy váratlanul a Szovjetunióból való vendége érkezett, aki nekünk talán kényelmetlen lesz. Meglepetésére örömmel üdvözlöttük egymást Peter Upitis barátunkkal. – Erre a korra jellemző eset: hal-lei grafikus barátunk kérdezte tőlem, akit már régebből ismert, hogy nyugodtan felhívhatja-e innen Hamburgban élő édesanyját, nem lesz-e belőle baja, és beszélhet-e vele őszintén.

A nyári szabadságok idején többen jöttek egy-egy hétre Magyarországra. Egy augusztusi harmadik szerdán hosszú évek után itt találkozott Lippóczy Norbert és Miklós testvére Amerikából. Ugyanakkor volt nálunk Leo Arras és J. Belder, „Szepli” (Belgium), valamint Jansen (Hollandia) gyűjtőtársunk is. Leo bácsi Sport szállóbeli vacsorán 15 magyar művész és gyűjtő meghívásával tartotta 70. születésnapját. Helkama finn gyűjtőtársunk egyik látogatásakor mesélt a finn-szovjet háborúról a mi 56-os eseményeinkkel kapcsolatban.

Nagy László Lázár fametszete, X2, Op. 661 (2007), 83×55

Gyűjtőtársainkat és a művészeket igen érdekelte a magyar grafikusok által készített történelmi és földrajzi exlibrisek története. Ezekről mindig részletes felvilágosítást adtam. – NDK-beli barátnőinket vezettem a Várban és a Történelmi Múzeumban, amikor egy fiatalember kért meg ismeretlenül, hogy csatlakozhasson hozzánk. NSZK-ból való orvostanhallgató volt, akinek nagyon sok ismeretlen dolgot kellett elmagyarázni. A fiatalok nagyon összebarátkoztak és komoly kapcsolat

keletkezett közöttük. – Egy NDK-beli utazásunk alkalmával barátónk elvitt lelkész édesapjához, aki egy hanglemezt tett elének, hogy fordítsuk le. Nagyon nehéz munka volt az „Egy mondat a zsarnokságról” magyarul sem könnyű szövegét és hangulatát szótár nélkül ismertetni. – *Saule* litván grafikusnő (Vincas Kisarauskas felesége) akkor volt vendégünk, amikor a „Tanú” című filmet kezdték vetíteni. Ő nem tudta élvezni, sírva jött ki a moziból. Jó nektek, mondta, ti már tudtok nevetni rajta, nálunk ez még lehetetlen, talán igaz is lesz, mint a mesében. – Bledben hangversenyt hallhattunk a kis sziget gyönyörű templomában. Csónakba szálláskor nagy igyekezettel és nyüzsgéssel sikerült lipcsei rézkarcoló barátunkat utolsóként berántanunk és így megszabadítva őt egy időre állandó hivatalos kísérvétől, hálás volt érte.

Sok fontosabb élmény helyett néhány ilyen aprósággal igyekeztem az akkori hangulatot bemutatni, ami talán hihetetlen ízelítőt ad a korról a mai fiatalságnak. Fogadjátok szeretettel.

Dr. Semsey Andorné, Ila néni

VÉN ZOLTÁN KIÁLLÍTÁSA FONYÓDON

A Balaton szerelmeseinek véleménye szerint a tó legszebb panorámája a fonyódi hegyről tárul a szem elé. Ezen a varázslatos helyen, védett erdő közepén található a Fonyódi Múzeum patinás épülete, hol egykor Szinyei Merse Pál nyaralt. A térség földrajzi értékeit pompás múzeumi kiállítás idézi. A szomszédságában levő teremben rendezték meg Vén Zoltán immár sokadik tárlatát.

A megnyitóra nagyszámú közönség érkezett: Lakosok a „hegyről”, szakemberek Kaposvárról és az elmaradhatatlan barátok a fővárosból. A megjelenteket Hidvégi József Fonyód város polgármestere köszöntötte. Üdvözlése a kiállító művésznak kiemelten szólt, ugyanis Vén Zoltán a várost nemrég választotta otthona helyéül. A polgármester úr részletesen ismertette a művész pályafutását, eddigi sikereit. Nem mulasztott el neki gratulálni abból az alkalomból, hogy csak néhány nap telt el születésnapja, augusztus 14-e óta.

A kiállítás megnyitására felkért dr. Géger Melinda művészettörténészre hárult az a nem kis feladat, hogy a tárlaton szereplő művek alapján Vén Zoltán művészetének eszmevilágához, alkotói módszeréhez a közönséget közelebb vigye. A kaposvári Rippl-Rónai Múzeum munkatársa nemcsak igen csinos fiatal hölgy, hanem magasan képzett képviselője is a szakmának. Előre megírt szöveg helyett szabadon fogalmazta meg gondolatait a művekről, melyeken Vén Zoltán a görög-római mitológia, a Szentírás, a történelem és egyéb források alakjait kelti életre, megkapó, sokszor meghökkenítő kapcsolatot teremtvé köztük. Méltatásában kiemelte az alkotó játékoságát, irigylésre méltó fantáziáját, lebilincselő képalkotó képességét.

A terem egy-egy főfala közepén a „Miszték kislány ugróiskolát játszik” és a „Noé bárkája” c. nagyméretű lapok függöttek. (Az előbbi, sokszínű grafika szerepelt a kiállítás remekbe készült meghívóján is.) Mellettük jobbról-balról sorakoztak a művész jól ismert, vagy még sohasem látott, legújabb művei. A megnyitó során mindezekről értő, meggyőző kommentárt kapott a hallgatóság.

Az emelkedett hangulatú megnyitó a szabadban lefolyt fogadással ért véget. Az eseményhez a Badacsony és a Gulács sziluetthez szolgált felejthetetlen háttérként.

Soós Imre

Vén Zoltán rézkarca, C2. Lélekdió

ÚJRA „JÁR” A CSEMŐI VONAT

Az európai virágos városok versenyében nemrég előkelő díjat nyert Csemő község 10 kilométerre található Cegléd-től. A múlt században vasút kötötte össze a két helységet, ezen szállították áruikat a termelők a város piacára. A vasutat már régen megszüntették, ma csak a túlélők emlékezetében él.

A ceglédi Nagy László Lázár grafikusművész festményein, grafikáin a múlt emlékeit örökíti meg. Ezekből rendezett kiállítást augusztusban Csemő községének dísztermében. Több olajképen feltűnik a szép falu látképe, de Kossuth városának több festői részlete is. A Cegléd szélén folyó Gerje patak egykori hídjának képe már csak az ő itt kiállított festményén látható, nála még „jár” a vonat Csemőre és Ceglédre egyaránt. A tárlaton kisgrafikák is szerepeltek, főként helyi motívumokkal, lokálpatriotizmusának vonzó jeleként.

Grafikákról szólva meg kell említeni, hogy Nagy László Lázár éveken át végzett ismeretterjesztő munkájával is beírta nevét a város művelődéstörténetébe. Már fiatalon csatlakozott